

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number: 1C0209

EDUCATION SCIENCES

Received: January 2010

Accepted: July 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Aysun Gürol

Seda Altunbaş

Nilay Karaaslan

Firat University¹

aysungurol@gmail.com

seda_a85@hotmail.com

n.karaaslan507@hotmail.com

Elazığ-Turkiye

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZ YETERLİK İNANÇLARI ve EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARI
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

ÖZET

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları, cinsiyet, mezun olunan lise türü, branşı ve bölüm gibi değişkenler açısından incelenmiştir. İnançlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Çalışmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu Firat Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerine devam etmekte olan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançlarına ilişkin toplanan veriler, betimsel istatistikler, t testi ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler göstermiştir ki öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inancı, kullanılan ölçeğe göre güçlüdür. Epistemolojik inanç açısından ise öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç boyutu öğretmen adaylarının en olgunlaşmamış olduğu, tek doğrunun var olduğu inanç boyutunda ise daha olgunlaşmış oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İnanç, Öz Yeterlilik İnanıcı,
Epistemolojik İnanç, Öğretmen Adayı

**A STUDY OF SELF EFFICACY AND EPISTEMOLOGICAL BELIEFS OF PROSPECTIVE
TEACHERS**

ABSTRACT

This study addresses prospective teachers' self-efficacy beliefs and epistemological beliefs in terms of such variables as gender, type of high school, *branches of them at high school and their departments at the university* and whether there is a significant relation between these beliefs. Descriptive method was used in the study. Study group is composed of fourth-grade students continuing their education in various departments at the Faculty of Education, at Firat University. Data collected regarding prospective teachers' self-efficacy beliefs and epistemological beliefs were analyzed using descriptive statistics, t-test and Pearson correlation coefficient. Statistical analysis showed that prospective teachers' self-efficacy beliefs are strong according to scales used. As for epistemological belief; this is the belief aspect where learning depends on effort and on which prospective teachers are matured at highest level. Epistemological belief aspects, which show significant relation with self-efficacy belief regarding teacher, are beliefs in that learning depends on effort and that learning depends on talents.

Keywords: Teacher, Belief, Self-Efficacy Belief,
Epistemological Belief, Prospective Teachers

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim sistemlerinin temel amacı, o ülkenin insanlarını geliştirmek ve insanlarına yurttaşlık eğitimini vermektir. Bunun için her eğitim sistemi, geliştireceği insan modelini, ülkesinin sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücünü belirleyerek eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Düzenlenen bu amaç ışığında eğitimin yürütülmesi için öğretmenlere ihtiyaç vardır.

Öğretmen, öğrenmeye rehberlik eden, öğrencide anlamlı öğrenmeyi sağlayan kişidir. Öğrenme ise öğrenme yaşantıları sonucunda meydana gelen davranış değişikliğidir. Öğretmenin görevi, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantılarını düzenlemek ve istedik davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını değerlendirmektir (Kılıç, Kaya, Yıldırım ve Genç, 2004). Günümüzün öğretmeni, öğretme-öğrenme süreçlerini örgütleyebilen, iyi bir yönetici, iyi bir gözlemci ve nitelikli bir rehber olmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlik mesleği günümüzde daha fazla nitelik ve yeterlilik gerektiren bir meslek durumuna gelmiştir (Küçükylmaz ve Duban, 2006).

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlilikleri kazanabilmeleri, onların iyi bir eğitimden geçmelerinin yanı sıra, görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirebilecekleri inancına sahip olmalarından kaynaklanır (Yılmaz ve diğerleri, 2004). Öğretmenlerin sahip olduğu bu inanç düzeylerinin ve sorumlulukları ile ilgili davranışları yordayabilmek için öz yeterlilik inancından faydalanılabilir.

Aşkar ve Umay (2001)'e göre; "Öz yeterlilik, Sosyal Bilişsel Kuramının anahtar değişkenlerinden biridir. Bandura'ya göre öz yeterlilik, davranışların oluşmasında etkili olan bir niteliktir ve "bireyin, belli bir performans göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı" olarak tanımlanmaktadır (Bandura,1997)." Bandura "öz yeterlilik" kavramından ilk kez 1977 yılında yayınlamış olduğu "Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change" isimli eserinde söz etmiştir (Bıkmaz, 2004).

Ashton (1984)'e göre, öğretmenlerin öz yeterlilik inançları, öğrencilerin performanslarını etkileme kapasitelerine olan beklentileridir. "Bu alanda yapılan araştırmalarda, öz yeterlilik inançlarının öğretmenlerin sınıf içinde gerçekleştirdikleri uygulamaları etkilediği ve öz yeterlilik inancı güçlü olan bir öğretmenin öğretim konusunda daha arzulu ve tutkulu davrandığı ortaya çıkmıştır." (Akt. Bıkmaz, 2004)

Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy'a göre öğretmen öz-yeterliliği kavramı, öğretmenlerin zor öğrenen ve motivasyonu düşük öğrenciler de dahil olmak üzere, öğrencilerin öğrenme ürünlerini etkileyebilecek kapasiteye sahip olduklarına ilişkin düşünceleridir. Bu düşünce güçlü etkilere sahiptir (Küçükylmaz ve Duban, 2006). Hoy ve Spero'ya göre öğretmen öz yeterlilik inancı, öğretmenlerin öğretmek için harcadıkları çabayı, mesleklerinde ulaşmak istedikleri hedef düzeylerini ve buna bağlı olarak oluşan hedefleri etkiler (Küçükylmaz ve Duban, 2006).

Öz yeterlilik inancı yüksek olan öğretmenler, öğretim uygulamalarında farklı öğretim yöntemleri kullanmaya, kullandıkları öğretim yöntemlerini geliştirmek için araştırma yapmaya, öğrenci merkezli öğretim stratejileri kullanmaya ve yaptıkları uygulamalarda araç-gereç kullanmaya eğilimlidirler. Öz yeterlilik inancı düşük olan öğretmenlerin, öğretmen merkezli dersler işledikleri ve derslerini ders kitaplarını okuyarak sürdürdükleri görülmektedir. (Akt. Küçükylmaz ve Duban, 2006) Öğretmen öz yeterliliği inancı bakımından

öğretmenlerin etkili bir öğretim ortamı yaratabilmeleri için öğretmenlik becerisine sahip olmalarına inanması gerekmektedir (Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005).

Alan yazına bakıldığında, öz yeterlilik inancı yüksek olan öğretmenlerin sınıflarında, öğrencilerine bilgiyi anlamlandırmasını sağlayarak, öğrenci merkezli bir yaklaşım oluşturmaya özen gösterdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının sınıf yönetimi becerileri, öğrenciler için seçilen öğretim yöntem-tekniklerinin tercihleri ve öğrencilerin başarılı olmaları için harcanan çaba düzeyleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Epistemoloji'nin kelime anlamı TDK'ya göre; Yunancada episteme=bilim; logos=öğreti olarak tanımlanıp, bilim öğretisi, bilimlerin koyduğu sorunları inceleyen felsefe dalı olup, bilim felsefesi ile eş anlamlı olduğunu ancak, bilim felsefesinin bilimlerin tarihini felsefe açısından incelediğini, epistemolojinin ise çeşitli bilimlerin ilkelerini, varsayımlarını ve sonuçlarını eleştirerek incelediğini, onların mantıksal kökenini (ruhbilimsel değil), nesnel değerini belirlemeye çalışmasıdır.

Deryakulu 2004'de Epistemoloji (bilgibilimi) terimini; Yunanca *episteme* (bilgi) ve *logia* (bilim/kuram) sözcüklerinin bileşiminden oluştuğunu belirtmektedir. Epistemoloji teriminin içeriği, felsefenin *bilgi* sorununu ele alan, "bilgi nedir?", "bilginin kaynakları nelerdir?" ve "insanlar nasıl bilir?" gibi çeşitli soruları yanıtlayan çalışma alanından oluşmaktadır (Akt. Yılmaz, 2007). Schommer (1990) epistemolojik inançları, bireylerin bilgi ve öğrenme ile ilgili inançları olarak tanımlamaktadır (Akt: Deryakulu ve Büyüköztürk, 2005). Epistemolojik inançların öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlilik algısıyla da ilişkisi olduğunu ileri sürebiliriz. (Izgar ve Dilmaç, 2008)

White (2000) öğretmenlerin bilginin doğası ve bilme süreçleriyle ilgili kavramlarını incelemek üzere yaptığı çalışmada, öğretmenlerin epistemolojik inançlarının farklılık gösterdiğini ve bu kavramların kategorik aşamalarla değişmediğini vurgulamıştır" (Izgar ve Dilmaç, 2008).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bireylerin davranışlarını açıklamada oldukça etkili oldukları görülen, öz-yeterlilik inancının ve epistemolojik inancın, öğretmen adayları üzerinden tartışılması anlamlı görünmektedir. Zira öğretmenlerin sahip oldukları inanç sistemleri hem kendi öğrenmeleri hem de öğrencilerinin öğrenmeleri üzerinde belirleyici olacaktır. Bu bağlamda bu çalışmada, öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları cinsiyet, mezun oldukları lise türü, mezun olunan lise branşı ve öğrenim gördükleri bölüm gibi değişkenlerine göre belirlenmiş, aralarında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Böylece öğretmen yetiştiren kurumlarda yürütülen etkinlikler için bazı öneriler geliştirmenin olanakları aranmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI (RESEARCH AIMS)

Çalışma aşağıdaki sorular çerçevesinde yürütülmüştür.

- Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları ne düzeydedir?
- Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları cinsiyetlerine, mezun olduğu lise türü ile branşı ve öğrenim gördüğü bölüme göre farklılık göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ (RESEARCH METHOD)

4.1. Çalışma Grubu (Research Group)

Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2009-2010 Bahar döneminde Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmada veri toplamak amacıyla, Öğretmen Öz yeterlilik Ölçeği, Epistemolojik İnançlar Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Toplam 275 anket işleme alınmıştır.

Ankete cevap veren öğretmen adaylarının yüzde 52'si erkek, yüzde 43'ü lisede fen branşından mezun olmuş, yüzde 76'sı genel lise mezunudur. Öğretmen adaylarının yüzde 30'u fen bilgisi öğretmenliği ve yüzde 26'sı da sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim görmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri
(Table 1. Demographic characteristics of participants)

		f	%
CİNSİYET	Erkek	143	52,0
	Kız	132	48,0
LİSE BRANŞI	Fen	119	43,3
	TM	63	22,9
	Sosyal	93	33,8
MEZUN OLDUĞU LİSE TÜRÜ	Genel	210	76,4
	Anadolu	35	12,7
	Diğer	30	10,9
ÖĞRENİM GÖRDÜĞÜ BÖLÜM	BÖTE	15	5,5
	Türkçe	37	13,5
	Sınıf	39	14,2
	İlköğretim Mat.	29	10,5
	Fen Bilgisi	72	26,2
	Sosyal Bilimler	83	30,2
	N	275	

4.2. Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

(Data Collection Tools and Their Development)

- **Öz Yeterlilik İnanç Ölçeği (Self Efficacy Beliefs Scale):** Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarını belirlemek üzere Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından 2001'de geliştirilip Çapa ve arkadaşları (2005) tarafından Türkçeye çevrilerek geçerlik güvenirlik çalışması yapılan "Teachers' Sense of Efficacy Scale" (TSES- Öğretmen Öz Yeterlilik Ölçeği)'nin uzun formudur. Çapa ve arkadaşları, yaptıkları çalışmalar sonucunda, öğretmen öz yeterlilik ölçeğinin toplam puanının ve alt boyutlara ait puanların güvenirliklerini oldukça yüksek bulmuşlardır. Bunlar; toplam öz yeterlilik puanı için 0.94, öğrenci katılımında yeterlilik için 0.87, öğretimsel stratejilerde yeterlilik için 0.91, sınıf yönetiminde yeterlilik için 0.90'dır (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001:800). Ölçeğin son hali, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Uzun formunda, her bir boyut 8 soru içermekte ve toplam 24 soru bulunmaktadır. Ölçekten alınacak; 1-56 puan düşük, 57-112 puan orta, 113-168 puan ise yüksek öz yeterlilik inancı olarak yorumlanmaktadır.
- **Epistemolojik İnanç Ölçeği (Epistemological Beliefs Scale):** Araştırmada, Schommer (1990) tarafından geliştirilen ve Deryakulu ve Büyüköztürk (2005) tarafından Türk Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenirliği saptanan Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. Ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Üç faktörlü bir yapı gösteren

ve 34 maddeden oluşan ölçeğin, "Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç" adlı birinci faktöründe 17, (Ranj 17-85) "Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç" adlı ikinci faktöründe 9 (Ranj 9-45) ve "Tek bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç" adlı üçüncü faktöründe 8 madde (Ranj 8-40) bulunmaktadır. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Faktör 1 için 84, Faktör 2 için .69, Faktör 3 için .64 ve ölçeğin bütünü için .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin her bir faktöründen alınan yüksek puan, bireyin o faktöre ilişkin olgunlaşmamış / gelişmemiş inançlara sahip olduğunu, düşük puan ise olgunlaşmış / gelişmiş inançlara sahip olduğunu göstermektedir.

4.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Araştırma verilerinin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem için t testi ve Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

5. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

5.1. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlilik Ve Epistemolojik İnançları Düzeyleri (Self Efficacy And Epistemological Beliefs Level Of Prospective Teachers)

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ortalamasının 125,76 olduğu görülmektedir. Kullanılan ölçekte belirtilen aralıklar dikkate alındığında öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarının güçlü olduğu söylenebilir (113-168 puan aralığı yüksek).

Tablo 2. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançlarına ilişkin değerler

(Table 2. Values relating to the Self efficacy and epistemological beliefs of prospective teachers)

DEĞİŞKENLER	\bar{x}	ss	N
ÖZ YETERLİK (ÖY)	125,76	20,64	275
EPİSTEMOLOJİK İNANÇ (Eİ)			
Öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç (ÇABA)	77,40	7,34	
Öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç (YETENEK)	41,30	4,75	
Tek bir doğrunun var olduğuna inanç (TEK DOĞRU)	35,32	4,35	

Yine Tablo 2 epistemolojik inançlar açısından incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna dair inançlarının ortalamasının 77,40; öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna dair inançlarının ortalamasının 41,30; tek bir doğrunun var olduğuna dair inançlarının ortalamasının ise 35,32 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınacak puanlar düştükçe bireylerin epistemolojik inançlar açısından olgunlaştıkları düşünülünce, öğretmen adaylarının en az olgunlaşma gösterdikleri inanç boyutunun, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancı olduğu söylenebilir. Öğretmen adayları öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancı ve tek doğrunun var olduğu inancı açılarından daha olgunlaşmış görünmektedirler.

5.2. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları cinsiyetlerine, lise türüne, lise branşına ve bölüme göre farklılık göstermekte midir? (Do the self-efficacy beliefs of prospective teachers vary according to their gender, type of high school, branches of them at high school and their departments at the university?)

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği; her iki grupta da güçlü öz yeterlilik inancı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançların cinsiyete göre farklılıklarına dair t testi sonuçları
(Table 3. T-test results of self efficacy beliefs of prospective teachers in terms of gender difference)

Cinsiyet	Levene	N	\bar{x}	ss	t	p
Kız	0,62	143	126,30	21,19	,445	,656
Erkek		132	125,18	20,10		

Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inancı lise türü, lise branşı ve öğrenim görülen bölüm değişkenlerine göre incelendiğinde ise, lise türüne göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Lise branşına göre anlamlı farklılık gözlenmiştir. Sosyal alandan mezun olanların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrenim görülen bölüme göre de anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. BÖTE’de öğrenim gören öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarının diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha güçlü görülmüştür. BÖTE bölümünü Türkçe Öğretmenliği bölümü takip etmiştir. Öğretmen öz yeterlilik inancında en düşük Fen (120,7), en yüksek ise BÖTE Bölümünde (135,4) öğrenim gören öğretmen adaylarında gözlemlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlilik İnançlarının Lise Türü, Lise Branşı ve Öğrenim Gördüğü Bölüme Göre Farklılıklarına Dair Anova Testi Sonuçları

Table 4. Anova results of self-efficacy beliefs of prospective teachers in terms of type of high school, branches of them at high school and their departments at the university)

		N	\bar{X}	ss	F	p	Fark LSD
LİSE TÜRÜ Levene=,33	Genel	210	126,2	,851	,41	,662	
	Anadolu	35	122,8	,949			
	Diğer	30	125,7	,832			
LİSE BRANŞ Levene=,79	Fen	119	121,5	,738	5,1	,006	1-2
	TM	63	126,9	,982			2-3
	Sosyal	93	130,4	,879			
BÖLÜM Levene=2,8	BÖTE	15	135,4	,605	4,4	,001	1-4
	Türkçe	37	131,0	1,01			1-5
	Sınıf	39	125,4	,922			2-4
	Mat	29	115,0	,944			2-5
	Fen	72	120,7	,609			3-4

5.3. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? (Is there a significant relation between self-efficacy and epistemological beliefs of prospective teachers?)

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlilik İnançları Ve Epistemolojik İnançları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

(Table 7. Pearson Correlation Coefficient Results relating to the relation between self-efficacy and epistemological beliefs of prospective teachers?)

N	DEĞİŞKENLER	r	p
275	Öz Yeterlilik	0,04	0,47
	ÇABA		
	Öz Yeterlilik	0,45	0,04
	YETENEK		
	Öz Yeterlilik	0,06	0,61
	TEK DOĞRU		

p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen öz yeterlilik inancı ile öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancı arasında 0,04'lük bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğretmen öz yeterlilik inancı ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancı arasında ise anlamlı ilişki ($r= 0,45$) bulunmuştur. Öğretmen öz yeterlilik inancı ve tek doğrunun var olduğu inancı arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>.005$).

5.4. Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları cinsiyetlerine, lise türüne, lise branşına ve öğrenim gördüğü bölüme göre farklılık göstermekte midir? (Do the epistemological beliefs of prospective teachers vary according to their gender, type of high school, branches of them at high school, their departments at the university?)

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Cinsiyete Göre Farklılıklarına Dair T Testi Sonuçları

(Table 6. T-test results of epistemological beliefs of prospective teachers in terms of gender difference)

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
ÇABA Levene=,91	Kız	143	78,31	7,630	2,145	,033
	Erk	132	76,42	6,926		
YETENEK Levene=,08	Kız	143	41,88	5,127	2,103	,036
	Erk	132	40,68	4,243		
TEK DOĞRU Levene=,19	Kız	143	35,95	4,615	2,512	,013
	Erk	132	34,64	3,954		

Öğretmen adaylarının epistemolojik inancı cinsiyet, lise türü, lise branşı ve öğrenim görülen bölüm değişkenlerine göre incelenmiştir. Cinsiyet açısından bakıldığında, öğrenmenin çabaya ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutlarında kızlarla erkekler arasında anlamlı farklılık olduğu ve her iki boyutta da erkeklerin daha fazla olgunlaştığı görülmektedir (Tablo 6).

Öğretmen adaylarının epistemolojik inancı lise türü, lisedeki branşı ve öğrenim gördüğü bölüm değişkenlerine göre incelenmiştir.

Lise türü, branşı ve öğrenim gördüğü bölüm açısından bakıldığında, öğrenmenin alt inanç boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Epistemolojik İnançlarının Lise Türü, Lise Branşı Ve Öğrenim Gördüğü Bölüme Göre Farklılıklarına Dair Anova Testi Sonuçları
(Table 7. Anova results of epistemological beliefs of prospective teachers in terms of type of high school, branches of them at high school and their departments at the university)

LİSE TÜRÜ		\bar{X}	ss	F	p	Fark (LSD)
ÇABA Levene=0,74	Genel	77,10	7,08	3,26	0,61	
	Anadolu	78,25	8,26			
	Diğer	76,20	6,03			
YETENEK Levene=2,74	Genel	41,23	4,90	0,08	0,91	
	Anadolu	41,51	4,83			
	Diğer	41,53	3,58			
TEK DOĞRU Levene=0,10	Genel	35,42	4,21	2,34	0,09	
	Anadolu	36,00	5,13			
	Diğer	33,80	4,10			
LİSE BRANŞI		\bar{X}	ss	F	p	Fark (LSD)
ÇABA Levene=0,11	Fen	77,57	6,48	0,26	0,76	
	TM	76,80	6,16			
	Sosyal	77,59	8,99			
YETENEK Levene=0,56	Fen	41,42	4,37	0,54	0,58	
	TM	40,76	3,94			
	Sosyal	41,52	5,65			
TEK DOĞRU Levene=0,12	Fen	35,26	4,00	1,93	0,14	
	TM	34,53	4,22			
	Sosyal	35,92	4,80			
BÖLÜM		\bar{X}	ss	F	p	Fark (LSD)
ÇABA Levene=0,13	BÖTE	79,66	3,82	0,39	0,85	
	Türkçe	76,75	6,90			
	Sınıf	77,02	5,75			
	Mat	77,75	7,74			
	Fen	77,18	6,26			
YETENEK Levene=0,31	BÖTE	43,93	2,96	1,63	0,15	
	Türkçe	41,29	3,80			
	Sınıf	40,25	4,39			
	Mat	42,10	4,04			
	Fen	40,83	4,47			
TEK DOĞRU Levene=0,26	BÖTE	35,93	2,01	0,75	0,58	
	Türkçe	34,89	4,26			
	Sınıf	34,66	3,99			
	Mat	36,06	3,47			
	Fen	34,95	4,47			

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMENDATIONS)

Çalışma, öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançlarının yeterince güçlü olduğunu ve bu durumun hem kızlar hem de erkekler açısından geçerli olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bu bulgu Erdem, Yılmaz ve Akkoyunlu'nun (2008) yaptığı araştırmayla tutarlılık göstermiştir. Yine mezun olunan lise türü, mezun olunan lisenin branş tipi ve öğrenim gördüğü bölüm açısından da öğretmen öz yeterliliklerinin de güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenim görülen bölüme göre BÖTE bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterliliklerinin diğer bölüm öğrencilerine daha güçlü

olduğunu görmekteyiz. BÖTE bölümünü Türkçe Öğretmenliği öğretmen adayları izlemiştir. Bu sonuç eğitim sisteminin geleceği açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. BÖTE ve Türkçe bölümü öğrencilerinin üniversiteye giriş sıvında aldıkları puanın yüksek olmasının bu sonuçta etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Çalışma, öğretmen adaylarının epistemolojik inançlar açısından olgunlaşmalarının orta düzeyde olduğunu göstermiştir. En düşük olgunlaşmayı öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancı açısından gösteren öğretmen adaylarının, en gelişmiş inançlarının tek doğrunun var olduğu inancı olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu Erdem, Yılmaz ve Akkoyunlu'nun (2008) yaptığı araştırmayla tutarlılık göstermiştir.

Öğretmen adaylarının epistemolojik inancı cinsiyet açısından bakıldığında, öğrenmenin çabaya ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inanç boyutlarında kızlarla erkekler arasında anlamlı farklılık olduğu ve her iki boyutta da erkeklerin daha fazla olgunlaştığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının epistemolojik inancı lise türü, lisedeki branşı ve öğrenim gördüğü bölüm değişkenlerine göre öğrenmenin alt inanç boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür.

Epistemolojik inancın, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu alt boyutları açısından ise cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla, öğrenme yeteneğinin doğuştan getirilen sabit bir yetenek olmadığına ve zamanla geliştirilebileceğine, daha güçlü biçimde inandıklarına ilişkin araştırma bulgularıyla (Eroğlu ve Güven, 2006; Deryakulu ve Büyüköztürk 2005) tutarlılık göstermemektedir. Araştırmalar, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancı açısından kızların erkeklere oranla daha olgunlaşmış olduğuna dair sonuçlara işaret etse de bu çalışmada aksi yönde bir bulguya ulaşılmıştır. Aynı bulguyu Erdem, Yılmaz ve Akkoyunlu (2008), yaptığı araştırmayla elde etmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu ($r = .45$) inanç boyutlarıyla öğretmen öz yeterlilik inancı arasında anlamlı ilişki bulunurken; tek doğrunun var olduğu ve çabaya bağlı olduğu inancı arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Bu sonuç da öğretmen adaylarının öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç boyutlarında olgunlaşmalarının önemine dikkat çekmekte ve öğretmen yetiştiren kurumların bu yöndeki çabalarını artırmalarını gerektirmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, 20-22 Mayıs 2010 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi'nde düzenlenen "9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulan, Sempozyum Oturum Başkanlarının yazılı önerisi ve Yürütme ve Bilim Kurulu tarafından da "Başarılı" bulunan çalışmanın yeniden yapılandırılmış versiyonudur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Akkoyunlu, B., Orhan, F. ve Umay, A., (2005). Bilgisayar Öğretmenleri İçin "Bilgisayar Öğretmenliği Öz yeterlilik Ölçeği" Geliştirme Çalışması, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 29, 1-8.
- Aşkar, P., Umay, A., (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Öz yeterlilik Algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 21, 1-8.

- Bıkmaz, F., (2004) "Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnancı" Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması" Milli Eğitim Dergisi sayı 161.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y., (2005). Öğretmen Mesleği ve Özellikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 207-237.
- Çetin, B., (2008). Marmara Üniversitesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz yeterlilik Algılarının İncelenmesi, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 11, 101-114.
- Erdem, M., (2008). The Effect of the Blended Teaching Praticice Process on Prospective Teachers' Teaching Self-Efficacy and Epistemological Beliefs. Eurisian Journal of Educational Research. 30, 81-98.
- Erdem, M., Yılmaz, A. ve Akkoyunlu B., (2008). ``Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Özyeterlik İnancı ve Epistemolojik İnancı Üzerine Bir Çalışma''. International Educational Technology Conference (IECT). Sözlü Bildiri, 6-8 Mayıs. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/133.doc, adresinden 01 Şubat 2010 tarihinde alınmıştır.
- Izgar, H., Dilmaç, B., (2008). Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Alguları ve Epistemolojik İnancılarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 20, 437-446.
- Kılıç, M., Kaya, A., Yıldırım, N. ve Genç, G., (2004). Eğitimci Gözüyle Öğretmen ve Öğrenci. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Küçükyılmaz, A., Duban, N., (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz yeterlilik İnancılarının Artırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2, 1-23.
- Özerkan, E., (2007). Öğretmenlerin Öz yeterlilik Alguları İle Öğrencilerin Sosyal Bilimler Benlik Kavramı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Say, M., (2005). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öz yeterlilik İnancıları. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk, Ö., (2008). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlilik ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tez, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, A., (2007). Hemşirelik Öğrencilerinin Epistemolojik İnancı İle Denetim Odağı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Soran, H., (2004). Öğretmen Öz yeterlilik İnancı. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. 58.